

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbîn!

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı:309, 7 Temmuz 1986

Bu sayımızda, Ayla Antepli yoldaşımızın SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov yoldaşın 27. Kongre'ye sunduğu Politik Raporu değerlendiren yazısının III. bölümünü veriyoruz.

III.

SBKP 27. Kongresi'nin ardından

Ayla Antepli

III. Bazı ilkesel yaklaşımlar

Gorbaçov yoldaş, SBKP'nin dış siyasetini ve özel olarak onun nükleer tehlike karşısındaki tutumunu açıklamayı sürdürürken, SBKP Merkez Komitesi'nin bazı ilkeleri rehber edindiğini söylüyor. Biz, bunlardan tartışma götürür olan bazılarına değineceğiz.

Birinci olarak Gorbaçov yoldaş şu fikri sunuyor:

“Birincisi. Günümüzdeki silahların karakteri, en güçlü savunma sistemini bile kursa, hiçbir ülkeye yalnızca askersel ve teknik araçlarla kendisini güvence altına alma umudunu bırakmıyor. Güvenliği sağlama görevi, giderek artan oranda bir siyasal sorun olarak kendini gösteriyor ve yalnızca siyasal araçlarla çözümlenebilir.” (27. Kongre Raporu, İngilizce basım, s.79)

Burada bizi ilgilendiren, SBKP'nin dış siyaset stratejisinin altında yatan mantık ve felsefe ile barış savaşımına ilişkin olarak yapılan yanlış vurgudur. Bu nedenle bu paragraftaki bazı mantık

hatalarına işaret etmek durumundayız. Bu önemlidir, çünkü tam da günümüzdeki silahların karakteri, SBKP'nin dış siyasetinde belirleyici bir rol oynuyor.

Gorbaçov yoldaş, hiçbir ülkenin artık “yalnızca askeri ve teknik araçlarla kendini güvence altına alamayacağını” söylüyor.

Bu belki bir dil sürçmesidir. Zira bir kez, bu formülasyon şu varsayıma dayanıyor ki, özellikle nükleer silahlarla donanmış ülkelerin başlıca endişesi kendilerini güvenceye almaktır, bunların tek derdi savunma ve güvenlidir.

Bu, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler için geçerli olabilir ama emperyalist olan ve olmaya çalışan ülkeler için geçerli değildir. Kendi bulduğu ve geliştirdiği silahların doğası sonucu emperyalizm saldırganlığı bırakıp da yalnız savunma derdine düşmedi. Tam tersine, nükleer silahların bulunması ve geliştirilmesi, emperyalizmin saldırgan doğasının en güçlü kanıtlarından biridir.

Nükleer silahların icadı altında yatan güdüler, emperyalizmin askersel saldırganlığı, sosyalizme düşmanlığı, başka devletleri ve halkları kırım tehlikesiyle tehdit etme isteği vb. idi. Bugün nükleer

silahları daha da geliştirme ve bunların yığınağını yapmanın altında yatan, aynı güdülerdir.

İkincisi, Gorbaçov yoldaşın formülasyonu, içinde bir de şu imayı taşıyor: Sanki bugüne kadar ülkeler kendilerini “yalnızca askeri ve teknik araçlarla, örneğin, bir savunma sistemi inşa ederek” güvenceye aldılar.

Oysa savaş zamanları hariç, ülkeler kendilerini hiç de yalnızca askeri ve teknik araçlarla güvenceye almamışlardır. Ülkeler kendi çıkarlarını, ister saldırgan ister savunmacı olsun, her zaman esas olarak çeşitli siyasal araçlarla korumuşlardır. Askeri ve teknik araçların kendisi, bu geniş siyasal araçların yalnızca parçası ve devamı olmuştur.

Gorbaçov yoldaşın, değindiğimiz formülasyonu ve bunun yer aldığı paragrafın tümü, askeri araçlarla (ve dolayısıyla savaşla) siyaseti, birbirinin devamı saymak yerine, karşı karşıya koyma eğilimi taşıyor.

Kuşkusuz bu, uzunca bir süredir Sovyetler'de ve Dünya komünist hareketinde yürümekte olan şu tartışmayla bağlıdır: Acaba savaş hâlâ siyasetin devamı mıdır, değil midir? Oysa savaşın

siyasetin devamı olması Lenin için o kadar aşıkardı ki, o, “özel olarak kanıtlamayı gerektirmez” diyordu. (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.31, s.488)

Sosyalizm dünya çapında egemen olunca ve devletler, sınıflar yok olmaya başlayınca, “silahlarla karar verme” devletlerarası ilişkilerin “yüce yasası” olmaktan çıkacak. (Clausewitz, *Savaş Üzerine*, Penguin 1968, s.134,137) Devletler artık çıkarlarını korumak için askeri araçlara başvurmayacaklar. O zaman savaşın tanımını değiştirmek yine gerekmeyecek. Askeri bir araç olarak savaşın kendisi eskimiş, eriyip gitmiş olacak.

SBKP Merkez Komitesi'nin dış siyaset stratejisini belirlerken rehber edindiği ilkesel yaklaşımlar arasında şu da var:

“... Dünya hızlı bir değişimler sürecindedir ve aynı statükoyu korumak hiç kimsenin gücü dahilinde değildir. Dünya, her birinin gayet meşru çıkarları olan düzinelerle ülkeyi kapsamaktadır. Bunların eksiksiz tümü can alıcı önemi olan bir görevle yüzyüzedir: Sosyal, siyasal ve ideolojik ayrımları gözardı etmeden, tümü, uluslararası alanda kendini

tutma ve temkinlilik bilim ve sanatını, uygar biçimde, başka bir deyişle, uluslararası sivil ilişkiler ve işbirliği koşullarında yaşamayı öğrenmelidir.” (agy, s.80-81)

Bu paragraftaki ilk önerme çok doğrudur. Aynı statükoyu korumaya hiç kimsenin gücü yetmez. Ayrıca, her ülkenin gayet meşru çıkarları olduğu da doğrudur. Gorbaçov yoldaş, bu çıkarların “uluslararası sivil ilişkiler ve işbirliği koşullarında” korunmasını öneriyor. Ama bazı ülkelerin gayri meşru çıkarlarının da olduğu ve bu çıkarların hangi koşullarda korunabileceğinden hiç söz edilmiyor. Üstelik, eksiksiz bütün ülkelerden “uluslararası alanda kendini tutma ve temkinlilik” uygulamaları bekleniyor.

Uluslararası alanda gayri meşru çıkarları olan ülkeler bunu yapamazlar. Bazı ülkelerin başka ülkeleri sömürdükleri, bazı kapitalist ülkelerin ya dışa açılma ya iç savaş ikilemiyle karşılaştıkları bir noktaya ulaşmış oldukları, bazı ülkelerin koca nüfuslarının açlık ve sefalet içinde yüzdüğü bir dünyada, nesnel koşullarına bakılmadan, eksiksiz tüm ülkelerin kendini tutması ve temkinli olması nasıl beklenebilir?

Gorbaçov yoldaş, şu genel sonuca ulaşıyor:

“Kısaca, modern dünya, savaşlar ve güç gösterme siyaseti için fazlasıyla küçük ve hassas duruma gelmiştir. Eğer, yüzyıllar boyunca, savaşların ve silahlı çatışmaların kabullenilmesi ve olabilir sayılması üzerine kurulu düşünce ve eylem biçimi, bir çırpıda, temelli ve kararlı olarak, bir daha geri dönmemesine defedilmezse, dünya kurtarılmaz korunamaz.” (agy, s.81)

Bu sözler bizi, raporun bütün bu bölümünde izine rastlanan, “savaş eskimiştir, savaşın modası geçmiştir” fikrine getiriyor. Savaş eskimiş olduğu için, savaşın ve silahlı çatışmaların kabulüne dayalı “düşünce ve eylem biçimleri” de

eskimiştir. (Bir başka yerde Gorbaçov yoldaş bunlara “Taş devrinin psikolojisi, alışkanlıkları ve kuralları diyor — *L'Humanite* ile röportaj, 4 Şubat 1986)

Bu fikre yukarıda da değinmiştik. Sosyalizmin amacı olarak, geleceğe yönelik bir projeksiyon olarak doğrudur. Dünyanın çoğunda sosyalizm egemen olunca, bu fikir de gerçekleşmeye başlayacaktır. SBKP'nin bu perspektifi dile getirmesi ve savunması doğrudur. Ama bugün gerçekleşmiş ya da gerçekleşebilir gibi göstermesi hiç de doğru değildir.

Komünistler, Gorbaçov yoldaşın ileri sürdüğü fikrin, bugünkü dünyada, silahsızlanma ya da emperyalizmle siyasal anlaşma yoluyla gerçekleşebileceğini değil, tam tersine gerçekleşmeyeceğini söylemek zorundadırlar. Emperyalizmin, “savaşların ve silahlı çatışmaların kabullenilmesi ve olabilir sayılması üzerine kurulu düşünce ve eylem biçimini, bir çırpıda, temelli ve kararlı olarak, geri dönmemesine defetmesi” olanaksızdır. Bu emperyalizme, emperyalizm olmaktan vazgeçsin demek olur.

Yürükoğlu yoldaşımız, *Yaşayan Sosyalizm*'de Lenin'in şu sözlerini aktarmıştır:

“‘Son olarak bizim ‘barış programımız’, emperyalist güçlerin ve emperyalist burjuvazinin demokratik bir barış veremeyeceğini açıklamalıdır. Böyle bir barış aranmalıdır ve onun için savaşılmalıdır, ama bu geçmişte, emperyalist olmayan kapitalizmin gerici ütopyasında ... değil, gelecekte, proletaryanın sosyalist devriminde aranmalıdır.’” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.22, s.167-168)

Emperyalizm, savaş psikolojisini ve alışkanlıklarını defetme değil, tam tersine bunları öne çıkarma eğilimi taşır. TKP-İşçinin Sesi Programı'nda çok güzel dile getiriliyor:

“Çağımızda savaşların ana kaynağı, emperyalizmdir. Savaş emperyalizmin sosyaliz-

mi yoketme, yeni pazarlar elde etme, rekabeti kırma, siyasal ve ekonomik boyunduruk altında tuttuğu ülkelerde egemenliği sürdürme siyasetinin şiddet araçlarıyla sürdürülmesidir. Emperyalizm için savaş, çözemeyeceği toplumsal sorunlardan toplumlara kırarak kurtulma çabasının da bir aracıdır.” (TKP-İşçinin Sesi Programı, s.12)

“Modern dünya savaşlar ve güç gösterme siyaseti için fazlasıyla küçük ve hassas duruma gelmiştir” dedikten biraz sonra, Gorbaçov yoldaş şöyle devam ediyor:

“Bu, artık, silahlanma yarışını veya nükleer savaşın kazanmanın mümkün olmadığını anlamak demek olur. ... Yalnızca nükleer savaşın kendisi değil, aynı zamanda onun için hazırlık da, başka bir deyişle, silahlanma yarışını, askersel üstünlük kazanma isteği de, nesnel konuşulacaksa, hiç kimseye siyasal yarar getirmez.” (agy, s.81)

Bu görüş de bir amaç olarak, sosyalist ülkeler için doğrudur. Dünyanın sosyalist geleceğine projeksiyon olarak doğrudur. Ama komünistler bu görüşü savunurken, emperyalizmin bu anlayışa ulaşamayacağını da sergilemek zorundadırlar.

Emperyalizmin, en başta da Amerikan emperyalizminin böyle bir görüşü reddettiğine ilişkin kanıt istenirse, bundan bol birşey bulunamaz. Hızlandırılan nükleer savaş hazırlıkları, 1970'lerin sonundan beri daha da fazla askeri üstünlük sağlama çabaları bol kanıt sağlıyor.

Bu çabaların, hazırlıkların ana yönellerinden biri, nükleer savaşın kazanılabileceğini kanıtlayan teoriler, siyasetler ve teknolojiler geliştirmek olmuştur. “Sınırlı” nükleer savaş, nükleer savaş “konvansiyonelleştirme” teori ve stratejisi buna örnektir.

Bir başka yöneliş, hem saldırı, hem savunma için nükleer silahların geliştirilmesi ve yerleştirilmesi olmuştur. Böylece

ABD, kendisine Sovyetler'e karşı ilk darbeyi indirme avantajı sağlayarak tartışmasız askeri üstünlük peşine düştü. ABD, öyle hedeflere, öyle bir güçle ilk vurabilecek duruma gelecekti ki, Sovyetler ABD'ye karşı benzeri bir darbe indiremeyecek bir duruma düşecekti.

Son olarak da ABD, “yıldız savaşları” programını geliştirdi. Bilindiği gibi Reagan, bunun, gelen nükleer füzelere karşı “koruyucu bir şemsiye oluşturarak nükleer silahları geçersiz kılacağını iddia etti. Ancak bu, eğer bütün ülkeler şemsiyenin altında olursa doğrudur. Eğer yalnızca bir ya da birkaç ülkede şemsiye olursa, o ülkenin ya da ülkelerin şemsiyesiz ülkelere karşı nükleer silah kullanmada tam tersine eli serbestleşir.

Bu nedenledir ki Sovyetler, haklı olarak “yıldız savaşları”nı büyük bir tehlike olarak görüyor. Gerçekte, Amerika'nın yürüdüğü yol, nükleer silahların yalnızca sayısını ve kalitesini yükseltmekle kalmayıp, bir nükleer savaşın çıkarılmasını pratik bir olasılığa ve kabul edilebilir bir önermeye dönüştürme yoludur. İşte, raporun en başında Gorbaçov yoldaşın, “yeni ve tüm etkenleriyle tam kapsamlı bir değerlendirme gerektiriyor” dediği şey, güncel dünya gelişmelerindeki ana değişme budur. Bu dönemi, “belki de insanlık tarihinin en tehlikeli dönemi” yapan budur.

Gorbaçov yoldaş, emperyalizmin saldırganlığının, militarizminin ve savaş hazırlığının nükleer silahlanma yarışını koşullarında daha da arttığı olgusunu alıyor, başaşağı çeviriyor ve bunun oluşturduğu artan tehlikeyi, emperyalizmi, “savaşları ve silahlı çatışmaları kabullenmeye ve olabilir saymaya” dayalı düşünce ve eylemleri “bir çırpıda ve temelli” defetmeye ikna etmek için kullanıyor. Tehlikeyi yaratan emperyalizm, tehlikeyi kullanarak ikna edilmek istenen yine emperyalizmdir!

Nükleer silahlanma yarışını gerçekten de öyle bir noktaya gelmiştir ki, durumun tüm etkenleriyle yeni ve tam bir değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Ama ulaşılan noktanın kendisi, emperyalizmin, kapitalizmin yarattığı bu nükleer açmazdan devrimden başka çıkış yolu olmadığını yeterli bir kanıttır.

Bazı tekil sorunlar

SBKP'nin, 27. Kongre Raporu'nun koyduğu biçimiyle dış siyaset stratejisini değerlendirmeye başlarken, bazı tekil sorunlardan söz etmiştik ve demiştik ki, bu tekil sorunlara yaklaşım, ancak genel dış siyaset stratejisi çerçevesinde değerlendirilebilir.

Bu stratejinin, hem hedefleri, hem hedeflere ulaşmada kullandığı araçları açısından en ciddi ve temel saydığımız yanlarını gördük. Bu yanlar, doğal olarak çeşitli tekil sorunlara yaklaşımda da yansıyor. Zaten raporda, bu gibi tekil sorunların global işbirliğine yönelik strateji çerçevesinde ele alınacağı açıkça da belirtilmiş. Şimdi bu tekil sorunlara bakalım.

Afganistan

Afganistan konusu raporda şöyle konuşulmuş:

“Doğal olarak, herhangi bir başka ülke gibi, biz de hem kara, hem deniz sınırlarımızın güvenliğine oldukça önem veriyoruz. Birçok komşumuz var ve hepsi değişik. Hiçbirinden bizim toprak isteğimiz yoktur. Hiçbirini tehdit etmiyoruz. Fakat deneyimin zaman zaman gösterdiği gibi, bazıları var ki, ya bizim ülkemizin ya da komşularımızın ulusal çıkarlarını gözetmeksizin Sovyetler Birliği'nin sınırlarındaki durumu kızıştırmaya çalışıyorlar.

“Örneğin, karşı devrim ve emperyalizm Afganistan'ı kanayan yaraya dönüştürdü. SSCB, o ülkenin kendi egemenliğini koruma çabalarını destekliyor. En yakın gelecekte, Afganistan'daki Sovyet askerlerini o ülkenin hükümetinin isteğiyle geri çekmek isteriz ... SSCB'nin bütün komşularıyla her zaman iyi

“Dağıtılması gereken çatışma durumu” sözü Nikaragua devrimini koruma savaşını da mı kapsıyor?

ve barışçıl ilişkileri olması bizim yaşamsal, ulusal çıkarımızdır. Bu bizim dış siyasetimizin can alıcı önemde bir hedefidir." (agy, s.86)

Görüldüğü gibi buradaki yaklaşım, SBKP'nin 1981'deki 26. Kongresi'ndeki yaklaşıma çok benziyor. Yürükoğlu yoldaşımızın, 26. Kongre için yaptığı eleştiri bu kongre için de geçerlidir:

"Bu bölümde değineceğimiz son konu Afganistan'dır ve bizce ele alınış biçimi son derece çirkindir. ...

"Görüldüğü gibi, Kızıl Ordu'nun Afganistan'a girişi için aynı ağırlıkta iki neden sayılıyor. Emperyalizmin açtığı ilan edilmiş savaş ve Sovyet güney sınırının güvenliği. Birincisine katılırız. 'Ülkelerin iç işlerine karışmama', yaşamın kurtlar sofrasında ne denli çaresiz bir ilke. Genel olarak 'uluslararası hukuk' denilen şey, yaptırım gücü olmayan, güç dengelerine göre değişen bir takım kurallar topluluğu. Bu ilke de onlardan biri.

"Ne var ki, ikinci nedene katılmak olanaksızdır. Bu nasıl bir mantık olur? Afganistan'da devrimden önce kimler başladı? Öteki Sovyet sınırlarında kimler var? İsveç, Finlandiya, ABD, Japonya, Pakistan, İran, Türkiye. Bunlar Sovyet sınırlarına tehdit değil midir? Türkiye'deki faşist diktatörlük, hem de çok daha can alıcı bir sınıra çok daha büyük bir tehdit değil midir? Sınır güvenliğine tehdit'in ölçüsü nedir? Böyle bir genellemeyle dünyanın en saldırgan ülkesi olmak da olanaklıdır." (R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, s.19-20)

Askeri tehlikenin sıcak noktaları

Yazımızın öteki bölümlerinde, raporun, sıcak noktalara, çatışma, savaş ya da devrim noktalarına, söndürülmesi gereken tehlikeli yangınlar olarak yaklaştığını belirtmiştik. Bu, uluslararası işbirliğiyle çatışmaları yatıştırma ve sorunlu bölgeleri "genel güvenliğin" çıkarları doğrultusunda istikrara kavuşturma çabasıyla birlikte çok daha net olarak yansımaktadır:

"Asya ve Pasifik yönünün önemi büyüyor. Bu geniş yörede çelişkilerin birçok kördüğümü var ve bunun yanı sıra, bazı yerlerde siyasal durum çok istikrarsızdır. Burada, vakit geçirmeden uygun çözümler ve yollar aramak gereklidir. Açık ki, önce eşgüdümle başlamak, ardından sancılı sorunların siyasal çözümünü çıkarına uğraşları biraraya toplamak, böylece, buna paralel olarak, bu temelde, hiç olmazsa Asya'nın çeşitli bölgelerinde askeri çatışmayı yumuşatmak ve oradaki durumu istikrara kavuşturmak uygundur.

"Asya ve diğer kıtalarda askeri tehlikenin sıcak noktalarının söndürülmemesi, bunu daha da acilleştiriyor. Biz, Ortadoğu'da, Orta Amerika'da, Güney Afrika'da, yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma yollarını bulmak için kolektif araştırmayı canlandırmaktan yanayız. Bu, genel güvenliğin çıkarları için zorunlu olarak gerekiyor." (agy, s.86-87)

Bu yaklaşıma çeşitli açılardan itiraz edilmelidir.

Bir kez, bu yaklaşım, "sıcak noktaların" sınıfsal doğasını ve nedenlerini görmezlikten geliyor. Birçok Asya ve Pasifik ülkesinde, kapitalizmin iç çelişkileri, kanlı diktatörlükler, emperyalist ekonomik baskı ve siyasal müdahale yüzünden kızışmış ve hem yüksek sınıf savaşlarına, hem de ulusal sorun gibi çeşitli çelişkilerin parlamasına yol açmıştır.

Bu gelişmeler bazı yerlerde siyasal istikrarsızlık yaratmıştır. Rapora göre, Sovyetler Birliği kendini nedense bu istikrarsızlığı gidermeye çağrılı ve yetkili hissediyor. Bu ülke halklarının kendilerinin, karşılaştıkları sorunlara kendi istedikleri çözümleri bulmasından hiç söz edilmiyor. Yalnızca uluslararası düzeyde "işbirliği"nden, "çabaların biraraya toplanması"ndan söz ediliyor. Ana ölçüt, birakalım dünya devriminin çıkarlarını, o halkların çıkarları, hatta o ülkelerin

"toplumsal ilerlemesi" bile değil, "genel güvenliğin çıkarları"dır.

Raporun bu yaklaşımını, SBKP Programı'nın kabul edilen "yeni basımı"ndaki yaklaşımla karşılaştırmakta yarar vardır. Kuşkusuz, bizce program da tümüyle doğru olmaktan uzaktır ama bu somut konuda 27. Kongre Raporu'ndan çok daha aklı başında bir yaklaşıma sahiptir. Ayrıca karşılaştırma, Gorbaçov yoldaşın, bazı açılardan parti programında çizilen çerçevenin dışına çıktığını da gösteriyor.

Örneğin, dünyanın çeşitli bölgelerindeki çatışmaların doğasına ve nedenlerine ilişkin olarak program şöyle diyor:

"Kapitalist sistem içindeki ülkelerin gelişmesinin eşitsiz niteliği derinleşiyor. ... Özellikle Pasifik yöresinde ve Latin Amerika'da, ekonomik ve siyasal rekabette yeni merkezler oluşuyor. ...

"Tarihsel gelişmenin gidişatı emperyalizmin konumlarını giderek daha çok zayıflatırken, emperyalizmin daha gerici güçlerinin siyaseti halkların çıkarlarına artan ölçüde düşman oluyor. Emperyalizm toplumsal ilerlemeye karşı inatla direniyor ve tarihsel gidişatını durdurmaya, sosyalizmin konumlarını zayıflatmaya ve toplumsal olarak global ölçüde öç almaya çalışıyor. Emperyalist güçler, ekonomik, siyasal ve ideolojik stratejileri arasında eşgüdüm sağlamaya, sosyalizme, tüm devrimci kurtuluş hareketlerine karşı ortak bir savaşım cephesi yaratmaya çalışıyorlar.

"Emperyalizm bugünün dünyasının siyasal gerçeklerini göğüslemeyi reddediyor. Egemen halkların iradesini hiçe sayarak, onları kendi gelişme yollarını seçme hakkından mahrum bırakmaya çalışıyor ve onların güvenliğini tehdit ediyor. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki çatışmaların ana nedeni burada yatmaktadır." (SBKP Programı, Novosti Press Yayınları, İngilizce basım, s.22-23)

Rapor, "sıcak noktalar" denen yerlerde, sınıf savaşının, devrimin sorunlarını

es geçiyor. Bu yaklaşım Sovyetler Birliği'ni, halkların sosyalizm ve demokrasi için yürüttükleri savaşımın koparıyor. Bunların hem de ne ölçüde böyle olduğunu anlamak için, yürüyen savaşımın raporda yer almadığını, yalnızca "Ortadoğu'da, Orta Amerika'da ve Güney Afrika'da, dağıtılması gereken çatışma durumları" diye sözü edildiğini hatırlamak yeterlidir.

Amerika'nın müdahalesine karşı Nikaragua devrimini koruma savaşımı, "dağıtılması gereken bir çatışma durumu"dur. Güney Afrika'da ırkçılığa karşı yürüyen savaşım da öyle! Bu yaklaşım, yalnızca, dayanışmanın ve enternasyonalizmin kırıntısından bile yoksun olmakla kalmıyor, aynı zamanda keskin savaşım lar vermekte olan halklara neredeyse hakaret sınırına varıyor.

Filipinler, aynen bu yaklaşımın, Sovyetler Birliği'ni, halkın Marcos diktatörlüğünü devirme savaşımına ne kadar derinden antipatik bir biçimde davranmaya ittiğini canlı olarak kanıtlamıştır. Marcos devrilmeden önceki yıl, Sovyetler, II. Dünya Savaşı'ndaki hizmetleri nedeniyle diktatöre madalya verdi. (Üstelik sonradan, bu "hizmetler" in çoğunun da Marcos tarafından, kendi itibarını arttırmak için uydurulduğu ortaya çıktı!) Sovyetler Birliği, Filipinler halkının sonuçlarını kabul etmediği ve nitekim sonuçları birkaç gün içinde değişen seçimlerde yeniden başkan "seçildiği" için Marcos'u kutlayan sayılı ülke arasındaydı!

Kuşkusuz, Marcos rejiminin değişmesine "yardım" ederken ABD'nin güttüğü çeşitli çıkarlar vardı. Ama buna karşı doğru tepki Marcos'u tutmak değildir. En doğrusu, gelen yeni rejimin güdüklüğünü sergileyip, daha geniş bir demokrasiyi desteklemek olurdu. Açık ki Sovyetler, Marcos rejiminin "genel güvenlik" açısından daha uygun olduğunu düşündüler.

Ortadoğu'daki "sıcak noktalar"a gelince, bu, 27. Kongre Raporu'ndaki

yaklaşımına karşı bir başka ciddi itirazı gündeme getiriyor.

Filistin ve Lübnan sorunlarına değinmeyeceğiz. Bu konuda yalnızca şunu belirtelim ki, raporda, Sovyetler'in Ortadoğu'ya ilişkin tüm yazı-çizilerinin uzun yıllardır ayrılmaz parçası olan, "Arap ülkelerinin emperyalizme ve siyonizme karşı savaşımı" fikrinden hiç söz edilmiyor.

Rapor İran-İrak savaşından da hiç söz etmiyor. Oysa, bu, hem de Sovyetler'in olumsuz bir rol oynadığı "sıcak noktalardan" biridir.

Savaş başladığından beri, Sovyetler Birliği, şu ya da bu tarafa, dolaylı ya da doğrudan geniş ölçüde silah satışı yapmıştır. Bu satışın, hangi ülkeye ve nasıl olacağını, o somut durumda rüzgarların ne taraftan estiği belirleştiren. Diyeceğimiz şudur: Eğer Sovyetler Birliği, "sıcak noktalar"ın söndürülmesine bu kadar meraklıysa, bunun ilk adımı neden bu bölgelere silah satışını durdurmak olmuyor?

Terörizm

Bu konuda rapor şöyle diyor:

"Krizler ve çatışmalar, uluslararası terörizm için de verimli topraklardır. İlan edilmemiş savaşlar, her çeşit karşı-devrimin ihracı, siyasal suikastlar, rehlin almalar, uçak kaçırımlar ve sokaklarda, havaalanlarında, tren istasyonlarında bombaların patlaması — terörizmin, onu kışkırtanların çeşitli sinsi uydurmaları maskeleyen çalışmaları gizli yüzü işte budur. SSCB ilkesel olarak terörizme karşıdır ve kökünü kazımak için diğer devletlerle aktif olarak işbirliği yapmaya hazırdır. Sovyetler Birliği, vatandaşlarını şiddet eylemlerine karşı azimle koruyacaktır ve onların canlarını, onurlarını ve şereflerini savunmak için herşeyi yapacaktır." (agy, s.87)

Burada da, terörizmin doğası ve nedenlerine ilişkin temel sorunların

27. Kongre Raporu'nda Güney Afrika devrimine destekten söz edilmiyor ama bu ülkenin adı da söndürülmesi gereken "sıcak noktalar" arasında geçiyor.

Bugün dünya işçi sınıfının Sovyetler Birliği işçi sınıfının proleter enternasyonalist desteğine her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır.

atlandığını görüyoruz. Terörizmin, devletler, sınıflar vb. tarafından belirli siyasal amaçlarla kullanılan bir araç olduğundan hiç söz edilmiyor. Bu araç ezilen sınıf ya da ezilen ulus tarafından da kullanılabilir. Devrimin de, karşı-devrimin de aracı olabilir.

Terör konusuna böyle ne idüğü belirsiz bir yaklaşım, Ekim Devrimi'ni korumak, devrimin kazanımlarını pekiştirmek için devrimci terör kullanmayı ihmal etmemiş şanlı bir partinin liderine hiç yakışmıyor.

Dünyanın "sıcak noktaları" denen yerlerdeki devrimci savaşımın, gerici ve emperyalist rejimlerce "terörizm" diye tanımlandığını, "terörizme karşı savaş" güvültüsü ardında devrime karşı gerici cephelelerin kurulduğunu düşününce, rapordaki sözler daha da acıklı bir anlam kazanıyor.

"Terörizm" konusunda rapordaki yaklaşım, SBKP 26. Kongre Raporu'ndakinden farklıdır. Örneğin, 26. Kongre Raporu şöyle diyor:

"Serüvencilik ve dar ve bencil amaçlar uğruna insanlığın yaşamsal çıkarlarıyla kumar oynamaya yatkınlık bu daha saldırgan emperyalist çevrelerin siyasetinde özellikle çıplak bir biçimde ortaya çıkmıştır. Ulusların hakları ve özelemlerini küstahça hiçe sayarak, yığınların kurtuluş savaşımını 'terörizm' olarak göstermeye çalışıyorlar." (26. Kongre Raporu, Novosti Press yayınları, İngilizce basım)

27 Kongre Raporu'ndan öyle görünüyor ki, bu çevreler, bu konuda Sovyetler'i bile ikna etmiş benziyorlar!

27 Kongre Raporu'ndaki yaklaşım, Sovyetler Birliği'nin hangi terörizme karşı, hangi devletlerle, nasıl bir "aktif işbirliği"ne girişeceği konusunda ciddi endişeler, sorular uyandırmaktadır.

Çin

Çin konusunda 27. Kongre Raporu, 26. Kongre Raporu'na göre önemli bir değişiklik ve ilerleme taşıyor.

Hatırlanacağı gibi, 26. Kongre Raporu Çin konusunda şöyle demişti:

"Bugünkü Çin yöneticilerinin kendileri ülkelerinde sözümona kültür devrimi döneminde olanı, 'en zalim bir feodal-faşist diktatörlük' olarak niteliyorlar. Bizim bu değerlendirmeye ekleyeceğimiz hiçbir şey yok." (Aktaran R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, s.18).

Bundan 5 yıl sonra 27. Kongre Raporu ise şöyle diyor:

"Memnuniyetle söyleyebiliriz ki, Sovyetler Birliği'nin büyük komşusu *sosyalist Çin*'le ilişkilerinde biraz iyileşme olmuştur. Özellikle

bazı uluslararası sorunlara tutumda farklılıklar duruyor. Ama şunu da görüyoruz ki, çoğu durumda, birlikte çalışabiliyoruz, eşit ve ilkeli bir temelde, üçüncü ülkelere karşı önyargı beslemeden işbirliği yapabiliyoruz.

"Bunun önemini açıklamaya gerek yok. Çin komünistleri, İkinci Dünya Savaşı'nda SSCB'nin ve ilerleme güçlerinin zaferine, Çin'deki halk devriminin zaferinin uvertürü dediler. Buna karşılık, Çin Halk Cumhuriyeti'nin oluşması, sosyalizmin dünyadaki konumlarını güçlendirdi ve savaş sonrasının zor yıllarında emperyalizmin çeşitli plan ve eylemlerini bozdu. Geleceği düşünürken, SSCB ile Çin arasında işbirliği potansiyeli devasadır denebilir. Bu çok büyüktür zira böyle bir işbirliği iki ülkenin de çıkarına uygundur, zira halklarımız için en değerli şeyler — sosyalizm ve barış — bölünmezdir." (agy, s. 89-90).

Bu, çok olumlu bir yaklaşımdır ve umarız olumlu sonuçları da olur!

Dünya komünist hareketi

Dünya Komünist Hareketine ilişkin olarak raporda dört nokta getiriliyor. Birincisi şudur:

"SBKP, uluslararası komünist hareketin kopmaz bir ögesidir. Biz Sovyet komünistleri şunun gayet iyi farkındayız ki, sosyalizmi kurmada her ilerleyişimiz, tüm hareketin ilerlemesidir. Bu nedenle SBKP, Ekim Devrimi'nin açtığı ve alevlendirdiği yolda ülkemizin başarıyla ilerlemesini garantilemeyi birincil enternasyonalist görevi olarak görür." (agy, s.90)

İkinci getirilen nokta şudur:

"Son yıllarda komünist hareketi birçok yeni gerçeklerle görevlerle ve sorunlarla yüzyüze geldi. Niteliksel olarak yeni bir gelişme aşamasına girdiğinin bütün belirtileri var. Komünistlerin çalışmasının uluslararası koşulları, hızla ve kapsamlı olarak değişiyor. İşçi sınıfının kompozisyonu da dahil olmak üzere, burjuva toplumunun toplumsal modelinde köklü bir yapısal düzenleme oluyor." (agy, s. 90)

Bu ilginç bir saptamadır ve uzun yıllardır Batılı komünistler arasında tartışılan bir konudur. İşçi sınıfının sınırları ve kompozisyonunda değişiklikler konusu. Örneğin, klasik anlamda proletarya yok oldu diyenler var, genişledi diyenler var. Bununla ilgili olarak proleter enternasyonalizmini, devrimi, proletarya diktatörlüğünü yadsıyanlar var. Gorbaçov yoldaşın konumu belli değil. Ama Gorbaçov yoldaş bu saptamanın içeriğini doldurmuyor. Açık bırakıyor. Dolayısıyla çeşitli anlamlara gelebilir.

Üçüncü noktada, Gorbaçov yoldaş, dünya komünist hareketi içindeki

"anlaşmazlıklar ve farklılaşmalar"dan söz ederken, "eksiksiz tüm sorunlarda görüş birliği genellikle olamaz" diyor. Ama diyor, partilerin tümü "barış ve sosyalizm" ortak hedeflerini paylaşıyor. "Onların birleştiren ana, belirleyici şey budur."

26. Kongre, yalnızca "barış"ı birleştirici ilke olarak koyuyordu. Burada sosyalizm de eklenmiş ama bir kez, barışın yine temel olarak tutulması nedeniyle, Yürükoğlu yoldaşımızın *Yaşayan Sosyalizm*'deki eleştirisi geçerliliğini koruyor:

"Ortak devrimci amaç nedir? Barış için savaşımıdır. Barış için savaşım dünya komünist hareketinin büyük birleştirici ilkesidir.

"İşte bu, ideolojinin siyasete teslimidir. Bu noktaya adım adım gelindi. Önce, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi çerçevesi içinde ideolojik birlik şerhi saklı tutularak komünist hareket içinde sağ eğilimlere küçük küçük ödünler verildi. Orada durmadı, çünkü ödünler sağ eğilimi daha da güçlendirmekten başka sonuç vermedi. Ardından pekçok parti Marksizmin temel önermelerini ve proletarya enternasyonalizmini reddedince, Avrupa partilerini biraraya getirebilmenin en kolay temeli olarak barış konusu öne çıktı. Bu büyük birleştirici ilkeye böyle gelindi." (agy, s. 25)

Bu eleştiri yalnızca geçerliliğini korumakla kalmıyor, sanırız hatta bu rapor için, yukarıdaki eleştirinin vurgusunu daha da arttırmak gerek.

Raporda barışın yanına sosyalizm de eklenmiş. Bu ilk bakışta önceki rapora göre bir ilerleme gibi görünüyor. Ama raporun tümünde, toplumsal ilerlemenin ve çelişkilerin ele alınışı, "sıcak noktaların" nasıl söndürüleceği, patlamaların nasıl önleneyeceği, terörizm vb. konularda söylenenler farklı, işçi ve devrimci niteliği olmayan bir sosyalizm kavramını çağırıyor. Önceki raporda yalnızca barış vardır çünkü daha sosyalizm kavramı bu kadar gerilememişti. Şimdiki raporda sosyalizm sözü belirdi ama kendi içeriği barış hedefine yaklaşarak!

Sosyal demokrasi, sosyalizm, barış

Barışı garantileme konusunda Gorbaçov yoldaş şöyle demiş:

"Sovyet kamuoyu, dini örgütler dahil, savaşa karşı olan, komünist olmayan hareketler ve örgütlerle ilişkileri geliştirmeyi sürdürmeye hazırdır."

"Bu aynı zamanda, SBKP'nin *sosyal demokrat hareketi* ilişkilerine bakış açısıdır. Komünistlerle sosyal demokratlar arasındaki ideolojik farklılıkların derin olduğu ve onların başarılarının ve deneyimlerinin benzer ve eşit olmadığı bir gerçektir. Ancak birbirinin konumuna ve görüşlerine önyargısız bakış, hem Komünistler, hem sosyal demok-

ratlar için çok yararlıdır. En başta, barış ve uluslararası güvenliği sağlama savaşımını ilerletmede yararlıdır." (agy, s. 91-92)

Komünistlerle sosyal demokratların arasındaki farklılıkları, "barış ve uluslararası güvenlik için savaşım"ın gerisine koymak, bu sözlerden de daha çok, Gorbaçov yoldaşın geçen ocak ayında yaptığı bir konuşmada yansıyor:

"Yoldaşlar, bizim görüşümüze göre... Komünistlerin de her zaman ayrılmaz parçası olduğu ve kaldığı sol kanat, demokratik güçler, savaş tehlikesine karşı daha iyi örgütlü davranabilirler. Bazı konularda, siyasal konular dahil, sol kanat güçlerin değişik kolları arasında anlaşmadan çok daha geniş farklılaşma alanları var. Bu doğru ama SBKP inaniyor ki, ne kadar derin görünürse görünsün, bu farklılıklar savaş tehlikesini önleme çabasından, görevinden çok daha az önem taşımaktadır.

"Ben, ihtiyaç duyulanın, var olan farklılıkları biriktirip beslemek değil, onları da dikkate alarak, bugünün büyük sorunları temelinde ilişki ve işbirliği için ortak bir siyasal payda aramak olduğuna inanıyorum. Bu ise, yalnızca Avrupa sol güçleri için değil, bütünüyle demokratik, savaş karşıtı hareket için, tüm barış güçleri için geçerlidir" ("İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri A. Natta'nın onuruna verilen yemekte yapılan konuşma", *Soviet News*, 29 Ocak 1986).

Biz SBKP'nin ne barış güçleriyle, ne sosyal demokratlarla iyi ilişkiler kurmasına karşı değiliz. Ancak, rapor boyunca da rastlanan bir mantık var ki, biz buna karşıyız. Buna göre komünistlerle sosyal demokratlar arasındaki *ideolojik* farklılıklar barış için savaşımından daha az önemlidir. Başka bir deyişle, komünistlerin temel görevi ya da onları komünist yapan özellik, yani işçi sınıfı devrimi ve sosyalizm için savaşmak, barış için savaşımından daha az önemlidir!

Bu yaklaşımı, *SBKP Programı*'yla karşılaştırmak ilginç oluyor :

"Emperyalizmin siyasal ve ideolojik mekanizması artan ölçüde sinsi bir biçimde işlediği, komünistlere karşı ayırım ve soruşturma uygulamayı ve açıktan anti-komünist propagandayı, işçi sınıfı hareketi içinde, işçi sınıfı siyasetine ve uluslararası dayanışmaya karşı, burjuvaziyle toplumsal uzlaşmadan ve ortaklıktan yana olan unsurlara destekle birleştirdiği halde, tutarlı olarak sınıf-yönelimli bir çizgi komünist partilerinin otoritesini artırır."

Burada sözü geçen, olsa olsa sosyal demokrat partiler olabilir. Bir yandan bu deniyor, öte yandan burjuvaziyle uzlaşma gibi böyle önemli bir konuda farklılıkların, aynı burjuvazinin yarattığı savaş tehlikesini önleme savaşımından daha az önemli olduğu söyleniyor.

(Devam edecek)